

Top 10 *Astrantia*: een schitterende ster

Naamgeving en verder ...

Marlien van der Linden

Volgens het dikke boek van dr. Backer, het 'Verklarend woordenboek van wetenschappelijke plantennamen', heeft het woord *Astrantia* geen betekenis. Wikipedia vindt dat het een afgeleide vorm is van *aster*, wat 'ster' betekent. Linnaeus heeft de naam gegeven aan de plant die van nature in Midden-, Zuid- en Oost-Europa voorkomt op open plekken in het bos of bergweiden. Je kunt ze dus zomaar tegenkomen tijdens een wandeling door de Alpen. Ze zijn polvormend en zaaien zich alleen makkelijk uit op vruchtbare grond; dan moet het de echte *Astrantia major* zijn en niet een cultivar (alhoewel er ook benaamde zaailingen in omloop zijn). De bloeitijd is over het algemeen van half juni tot mogelijk in september, soms zelfs langer, zeker als de uitgebloeide bloemstelen worden verwijderd.

Auteur: Marlien van der Linden

Soorten binnen het geslacht

Er bestaan vier soorten binnen het geslacht, die akelig veel op elkaar lijken. *Astrantia carniolica* en *A. bavarica* hebben iets kleinere bloemschermen met minder bloemen op de steel. *A. maxima* en *A. major* hebben grotere bloemen en meer op een steel, waarbij *A. maxima* wint als het gaat om de grootte van de bloem. Er bestaan kruisingen tussen deze soorten. Dan wordt de soortnaam weggelaten en staat alleen de cultivar naam genoemd. Alle soorten hebben hun blad op vrij lange bladstelen boven de grond staan. Dit zorgt ervoor dat in het voorseizoen mooie pollen met frisgroen blad de tuin sieren. Bollen kunnen er makkelijk tussen geplant worden.

Grondsoort

Astrantia is familie van de *Apiaceae* en als je goed kijkt, zie je dat de bloem een grove versie is van andere schermbloemigen zoals fluitenkruid. Het blad, daarentegen, is grof ingesneden, terwijl de meeste schermbloemigen een dubbel ingesneden blad hebben, soms zelfs driedubbel. Groot sterrenscherm, zoals de Nederlandse

naam officieel luidt, houdt van een niet te droge, liefst kalkrijke bodem. Op andere grondsoorten groeit de plant wel, maar op veengrond, bijvoorbeeld, geeft hij veel blad en minder bloemstelen. Vaak wordt het blad dan ook snel lelijk gedurende het groeiseizoen. Zandgrond met een lage pH (zuur) die matig voeding biedt, is ook niet ideaal. Er ontstaan snel droogteranden langs het blad.

Geen Zeeuws knoopje meer?

De oplettende lezer heeft gemerkt dat de officiële Nederlandse naam van dit geslacht is veranderd. In de Nederlandse namenlijst voor cultuurgewassen, uitgegeven door Naktuinbouw, wordt dus de naam 'groot sterrenscherm' aangehouden. Ik ben een voorstander van standaardisering; dat geeft houvast, maar het kan ook te ver gaan. 'Zeeuws knoopje' lijkt op het zilveren Zeeuws knoopje en is een begrip geworden in Nederland; waarom dan niet deze naam behouden?

Combinaties

De populariteit van deze plant nam toe toen het fenomeen 'open tuinen' vanuit Engeland naar

ons land overwaaid. De beroemde tuindame Margery Fish, wonende op Lambrook Manor, had ze in haar tijd al in de tuin. Als eersten pikten een aantal Zeeuwse tuineigenaren dit op. De Zeeuwse klei is uitermate geschikt voor *Astrantia*, en zo kwam tuinminnend Nederland na een bezoek in aanraking met deze stevige vaste plant. Doordat deze plant een heel andere structuur heeft dan de meeste andere vaste planten, combineert hij goed in een border. Op de foto is de combinatie te zien met *Amsonia tabernaemontana* var. *salicifolia*. Maar ook *Baptisia* is een goede buur, net als *Salvia nemorosa* en *Heuchera*. Voor meer accent kunnen *Echinacea*-cultivars in verschillende kleuren worden gebruikt. Ook in boeketten is het een prettige bloem om mee te combineren.

Ziekten en plagen

Nog even terugkomend op het aangetaste blad. Zoals gezegd kan *Astrantia*, vooral de roodbloeiende cultivars, niet tegen droogte, zeker niet in combinatie met hoge temperaturen. Zet ze in de halfschaduw op een zo vochtig mogelijke plek. Daarnaast kunnen zwarte vlekken op het blad veroorzaakt zijn door de bladmineerder, die in het voorjaar gangen eet die na verloop van tijd zwart worden. Probeer dit aangetaste blad zo snel mogelijk te verwijderen. Later in het seizoen is het blad te stug voor deze vreter. Reeën en herten laten de plant met rust, en zelfs – goed nieuws – slakken negeren de plant. Als de plant de bloemknoppen 's nachts of bij regen laat hangen, is dat geen ziekte of plaag, maar een beschermingsmechanisme van de plant.

De top 10 Op het eerste gezicht is er weinig onderscheid tussen de cultivars. De hoofdkleuren zijn wit, roze en rood in allerlei nuances. De bloeitijd en de hoogte verschillen ook niet spectaculair. De bloemvorm is stabiel. De verschillen zitten hem vooral in de bloeirijkheid, de bloemgrootte en de gezondheid van het blad. Stonden er in 1994 nog maar zes verschillende soorten en cultivars in een handscatalogus, in 2014 waren dat er al 19 en anno 2023 zijn er meer dan 50 geregistreerde cultivars. Een greep hieruit in willekeurige volgorde:

1 Astrantia 'Sparkling Stars'-serie

Deze serie bevat een rode, roze en witte versie, zoals te verwachten valt, want meer keuzes zijn er niet. Officieel dus 'Sparkling Stars Red', 'Sparkling Stars Pink' en 'Sparkling Stars White'. De bloemen zijn groter dan de soort en blijven langer qua groei. Hij bloeit langer door dan gebruikelijk, tot ver in oktober, afhankelijk van het weer, en is zeer geschikt voor de snij. Een ideale plant, zou je zeggen, en daarom ook populair.

Foto: Nico Rijnbeek

2 Astrantia 'Superstar'

Deze superster wordt ook onder de foutieve naam 'White Giant' verhandeld. Het is een versie van de bekende 'Buckland', maar met grotere bloemen. Rozen houden niet van wortelconcurrentie. Daarom is het raadzaam om vaste planten te combineren die geen worteluitlopers maken, maar uit de pol groeien. Gelukkig doet Astrantia dat. Daarnaast krijg je een mooi beeld als je duidelijke bloemen afwisselt met subtielere bloemvormen, zoals Zeeuws knoopje.

3 Astrantia 'Blues Night'

Ik heb geen idee of een echte *blues night* deze kleur heeft, maar dat dit een heel donkerkleurige cultivar is, is duidelijk. Hij bloeit rijk en heeft een gezonde donkere bloemvorm. Waar hij vandaan komt en wie hem geïntroduceerd heeft, is niet te achterhalen. Hij wordt gelukkig wel opgepikt door kwekers en is steeds beter verkrijgbaar. Verder gedraagt hij zich als de meeste *Astrantia*-cultivars: hij wordt zo'n 70 cm hoog en de bloeitijd is van juni tot en met september.

4 Astrantia major 'Pink Pride'

De bloem lijkt behoorlijk op de door Piet Oudolf geïntroduceerde 'Roma', nog altijd een heel goede selectie. Deze cultivar is ontstaan uit een kruising tussen *A. maxima* en *A. major*. 'Pink Pride' blijft langer en bloeit net zo rijk én net zo lang. Het is een prachtige soort, en niet alleen omdat hij beter bestand lijkt te zijn tegen warm weer!

5 Astrantia major 'April Love'

Volgens Hans Kramer van De Hessenhof heeft hij deze plant gekregen van de bevolgen, maar helaas veel te vroeg overleden vasteplantenkweker Wim Willemsen. Wim had de plant weer gekregen van de eigenaresse van Kwekerij Liefhebbersplanten in Winkel. Zij heeft de plant naar verluidd naar haar kleindochter vernoemd. Hij wordt tussen de 70 en 90 cm hoog en bloeit inderdaad al vanaf april tot in september. De grote bloemen hebben roze randje langs de omwindselblaadjes als ze opengaan. Later worden ze wit en geven de meeldraden de paars-rode kleur aan het hart.

6 Astrantia 'Button'-serie

Onze Nederlandse veredelaar Marco van Noort uit Warmond heeft twee *Astrantia*-cultivars geselecteerd met de namen 'Cerise Button' en 'Pink Button'. 'Cerise Button' is een compact groeiende volle *Astrantia*, die gemakkelijk bloeit met donkere – jazeker – cerisekleurige bloemen. Hij blijft wat compacter dan andere cultivars, maar lang genoeg om als snijbloem te worden gebruikt. De bloemen zijn zeer sterk en bestand tegen slechte weersomstandigheden. 'Pink Button' is het lichtroze bloeiende zusje hiervan. Beide groeien vlot uit tot een mooie pol.

Foto: Nico Rijnbeek

7 Astrantia major 'Burgundy Manor'®

Dit is één van de mooiste roodbloeiende cultivars. Hij is sterk en gezond, met duidelijk wat grovere bloemen. Hij bloeit vanaf juni, met nabloei tot in september. De plant is goed verkrijgbaar. Niets meer en niets minder.

Foto: Nico Rijnbeek

8 Astrantia major 'Star'®-serie

De 'Star'-serie omvat 'Star of Beauty', 'Star of Billion', 'Star of Treasure', 'Star of Fire', 'Star of Africa' en 'Star of Royals'. 'Star of Magic' is bontbladig. Achter elke naam zit een ander kleurtje bloem. Zo heeft de donkerrood bloeiende 'Star of Fire' zelfs haast zwarte puntjes op de omwindselblaadjes, die een grappig accent geven aan de bloem. Ze zijn allemaal beschermd, dus mogen niet op commerciële wijze vermeerderd worden zonder toestemming van de veredelaar.

9 Astrantia 'Snow Star'®

Dit is een vrij nieuwe cultivar, die geselecteerd is op stevige grote witte bloemen met een lichtgroene waas. Dat is een belangrijk selectiecriteria en daar hoort deze 'Snow Star' dus ook bij. Hij heeft een grote bloem, is goed snijbaar, wordt 60-80 cm hoog en bloeit van juni tot in september.

Ecologische waarde

De schermbloemenfamilie heeft een aparte rol in het ecosysteem. Leden van deze familie hebben vaak een penwortel of zijn tweejarig, zoals het eerder genoemde fluitenkruid. Ook al heeft *Astrantia* geen penwortel, hij heeft wel dezelfde bloemopbouw. De bloemen worden bevroegen door solitaire bijen, zoals de maskerbij. Hommels en honingbijen komen ook op de nectar af. Opvallend is dat er veel verschillende vliegachtigen zoals zweef- en gaasvliegen landen op de bloem. Zij moeten ook aan de kost komen en hebben een taak in de biologische kringloop.

10 Astrantia 'Pink Penny'

Roze bloeiende *Astrantia*-cultivars kunnen wat bleekjes overkomen. Ze zijn niet wit, maar ook niet echt roze. 'Pink Penny', daarentegen, blijft wel roze. De bloem is niet overdreven groot; de plant is wel betrouwbaar, rijkbloeiend en gezond.

Top 10 Astrantia	Kleur bloem	Bloeitijd	Hoogte	Aantal per m ²
<i>April Love</i>	wit met lichtgroen	april-oktober	70	7 tot 9
<i>Blues Night</i>	donkerrood	juni-september	60-70	7 tot 9
<i>Burgundy Manor</i>	warmrood	juni-september	70	7 tot 9
<i>Button serie</i>	divers	mei-augustus	40-50	7 tot 9
<i>Pink Penny</i>	echt roze	juni-september	70	7 tot 9
<i>Pink Pride</i>	start roze, later lichter	juni-september	70	7 tot 9
<i>Snow Star</i>	wit met lichtgroen	mei-september	60	7 tot 9
<i>Sparkling Stars serie</i>	divers	mei-september	60-65	7 tot 9
<i>Super Star (White Giant)</i>	wit	juni-september	60	7 tot 9
<i>Star serie</i>	diverse	juni-september	75	7 tot 9

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!